

KLIIMAMINISTEERIUM

Eesti Turbaliit
info@turbaliit.ee

Teie 21.02.2025

Meie 24.03.2025 nr 14-6/25/922-3

Vastus teabepäringule

Austatud Jüri Tiidermann

Seoses 04.02.2025 Kliimaministeeriumis toimunud Vabariigi Valitsuse 22.12.2016. a määruse „Turba kaevandamise aastamäär ning kriitilise ja kasutatava varu suurus” (Määrus 150) ajakohastamiseks tellitud eksperthinnangu tutvustamisega, selgitame määruse muutmisega seonduvat ja anname vastused teabepäringu küsimustele.

Maapõueseadusega sätestatud Määruse nr 150 muutmise vajadus on seotud Vabariigi Valitsuse tööplaaniga, mis muuhulgas sisaldab keskkonna ja elurikkuse tegevusmeedet: „Üheskoos teadlaste ja erasektori esindajatega koostame Eesti turbapoliitika. Avatud ja korrastamata kaevandusalad ja jääksood on koormaks keskkonnale, samuti ei tohiks turvast kaevandada looduslikes soodes, sest see on vastuolus Eesti ja rahvusvaheliste suuniste ja kokkulepetega“. Meetme täitmiseks on 19.07.2024. a muudetud keskkonnaministri 27.12.2016. a määrus 87 „Kaevandamisega rikutud ja mahajäetud turbaalade ning kaevandamiseks sobivate turbaalade nimekiri“ ja menetluses on Määrus 150 muutmise, millega viiakse kaevandamise aastamäär vastavusse tegeliku keskkonnakasutusega. Selline määruste muutmise on paremini kooskõlas põhiseadusega ja annab selgemad sihid turba kaevandamiseks ning majanduse arenguks looduskeskkonda oluliselt kahjustamata ning looduslikku mitmekesisust säilitades, samuti tagab inimesi rahuldava elukeskkonna.

Teabepäringu 1. punktis soovite teada, kuidas on võimalik hinnata töö tulemust, kui töös ei ole kasutatud alusteabena ametlikke, riiklikult heaks kiidetud andmebaaside andmeid ja naaberriikidest Lõuna-Soome ja Rootsi andmestikke? Töös kasutatud ELF andmebaasi sooelupaikade andmed on osa Eesti looduse infosüsteemi (EELIS) andmekogust. EELIS on riigi infosüsteemi kuuluv andmekogu loodusandmete kogumiseks, haldamiseks ja kasutamiseks. Andmekogu eesmärk on koguda ja avalikustada süstematiseeritud teavet keskkonnaseadustiku üldosa seaduse alusel keskkonnaga seotud ruumiobjektide kohta. EELIS infosüsteem koondab mitmeid andmeid, sh nn ELFi sooelupaikade kaardikihi. Tegemist on parima olemasoleva teabega, mille aluseks on aladel läbi viidud inventuurid. Sooelupaikade andmed on seotud eri aastatel peamiselt ELFi poolt tehtud inventuuridega. Kaardikihi haldamine EELIS andmekogu hulgas muudab need andmed kättesaadavaks kõigile EELIS andmekogu reeglitele vastavalt kehtestatud korrale liitunud kasutajatele, ja jälgitavaks. Küsimuse teisele poolele saab vastata, et töös on kasutatud nii Lõuna-Soome kui ka teiste riikide andmeid, millele on andmeallikad lisatud (nt Lõuna-Soome andmestike puhul: Tolonen, Turunen 1996).

Teabepäringu 2. punktis soovite teada, miks peab kvoodi kehtestamisel loobuma maakondlikust jaotusest ja mille alusel on jõutud järelduseni, et uus kaevandamise aastamäär on 1,1 miljonit tonni (Tabel 9, lk 18-19)? Selgitame, et turba kaevandamise maakondlik kvoot on piirmäär, mis sätestab aastase lubatud turba kaevandamise piirkoguse maakonnas, millega võrreldes eksperthinnanguga leitud turba aastamäära täpsustamine ja maakondlikest kvootidest loobumine kirjeldab olemasolevat olukorda paremini ning loob maakondades võrdsemad tingimused turba kaevandamiseks. Muuhulgas suunab turba kaevandamist - Harju, Ida-Viru, Tartu maakonnast väiksematesse maapiirkondadesse nagu Lääne, Pärnu, Rapla ja Viljandi maakonnad, kus kvoodi muutmise tulemusel võimalused turba kaevandamiseks paranevad. Uuringus väljatoodud võimalik „uus turba kaevandamise aastamäär“ on leitud lähtudes reaalistest maakondlikest turba kaevandamiskogustest ja akumulatsiooni andmestikest. Tegelik turba aastamäär selgub määruse muutmise käigus ja millisesse protsessi kaasatakse seotud huvirühmad, sh MTÜ Eesti Turbaliit.

Teabepäringu 3. punktis soovite teada, miks käsitletakse turvast taastumatuna kasvuhoonegaaside inventuuris juhul, kui säästva arengu seaduse järgi on turvas taastuv maavara? Tõepoolest siseriiklikud õigusaktid käsitlevad turvast taastuvana selle juurdekasvu pärast ja kasvuhoonegaaside inventuuris taastumatuna eelkõige turba pikaajalise taastumisprotsessi põhjal. Seda nii 2006. a¹ IPCC juhiste suuniste kui ka 2019. a² metoodika täienduse kohaselt. Energeerikas: „**Biofuels** - Any fuels derived from biomass, either deliberately grown or from waste products. Peat is not considered a biofuel in these guidelines due to the length of time required for peat to re-accumulate after harvest.” Maakasutuses: “**Biogenic carbon** - Carbon derived from biogenic (plant or animal) sources excluding fossil carbon. Note that peat is treated as a fossil carbon in these guidelines as it takes so long to replace harvested peat.” Sarnaselt kirjas, siis sellise käsitlemise andmisel juhindutakse peamiselt turba taastekkest ja asjaolust, et peale turbakogumist ei asendu see koheselt uuega, vaid turba taastekkimiseks on vaja pikemat ajavahemikku.

Teabepäringu 4. punktis soovite teada, mis põhjustab taastuva loodusvara kriitilise varu määramatu reservi ja kui suureks selle võib hinnata. Taastuva loodusvara kriitilise varu suuruse kehtestab Vabariigi Valitsus, arvestades juurde määramatusest tuleneva reservi. Seega on see hinnanguline suurus, mille Valitsus saab sätestada. 2022. a on MTÜ Turbaliit teinud MKM-le ettepaneku kütteturba strateegiline reservi moodustamiseks mahuga 330 000 tonni. 2022. a KHG inventuuri alusel moodustas kütteturba kaevandamine 7,8% turba aastamahust ja u 6 % primaarenergia tootmismahust. Uuemaid ettepanekuid reservi kehtestamiseks ei ole Kliimaministeeriumile esitatud.

Teabepäringu 5. punktiga juhite tähelepanu muudele tööd puudutavatele märkustele (lisas), mille juurde tuleme tagasi määruse muutmisega seotud aruteludes, kui need on asjakohased.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Ene Jürjens

maavarade osakonna juhataja

Reeli Sildnik, 626 0758

reeli.sildnik@kliimaministeerium.ee

¹ https://www.ipcc-nggip.iges.or.jp/public/2006gl/pdf/0_Overview/V0_2_Glossary.pdf

² https://www.ipcc-nggip.iges.or.jp/public/2019rf/pdf/0_Overview/19R_V0_02_Glossary.pdf